

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลของการสอนโดยให้มารดามีส่วนร่วมในการดูแลบุตรป่วยที่รับไว้ในโรงพยาบาลกับผลของการสอนมารดาตามปกติ ต่อความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติในการดูแลบุตรในกลุ่มมารดาที่มีบุตรรับไว้รักษาในโรงพยาบาลด้วยโรคติดเชื้อของระบบทางเดินหายใจ

ประชากรและตัวอย่างประชากร

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ มารดาของเด็กป่วยอายุ 1 เดือน ถึง 1 ปี ที่รับไว้ในหอผู้ป่วยโรคติดเชื้อ โรงพยาบาลเด็กเป็นครั้งแรก ด้วยโรคติดเชื้อของระบบทางเดินหายใจ ซึ่งเต็มใจให้ความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้ และมีคุณสมบัติดังนี้ คือ

1. อายุตั้งแต่ 18 - 40 ปี
2. ระดับการศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไป
3. สามารถให้การดูแลบุตรในโรงพยาบาลได้ทุกวันอย่างน้อยวันละ 1 ชั่วโมง
4. มีรายได้ของครอบครัวไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน
5. เลี้ยงบุตรด้วยตนเอง
6. อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

2. ตัวอย่างประชากร

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคัดเลือกจากประชากรที่มีคุณสมบัติตามที่ระบุไว้ จำนวน 40 คน โดยจัดกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 20 คน โดยวิธีการ Matching Paired คือ การจับแฉกมารดาออกเป็นคู่ ๆ โดยแต่ละคู่มีลักษณะเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันดังนี้ คือ

1. อายุเท่ากันหรืออยู่ในช่วงเดียวกัน คือ 18 - 20 ปี 21 - 25 ปี 26 - 30 ปี 31 - 35 ปี และ 36 - 40 ปี
2. ระดับการศึกษา อยู่ในระดับเดียวกัน คือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา
3. ระยะเวลาที่สามารถให้การดูแลบุตรในโรงพยาบาลเท่ากันหรืออยู่ในช่วงเดียวกัน 1 - 6 ชั่วโมง / วัน และมากกว่า 6 ชั่วโมง / วัน
4. รายได้ของครอบครัวเท่ากันหรือใกล้เคียงกัน คือ 1,000 - 3,000 บาท / เดือน 3,001 - 5,000 บาท / เดือน 5,001 - 7,000 บาท / เดือน 7,001 - 9,000 บาท / เดือน และ 9,001 - 10,000 บาท / เดือน
5. มีบุตรเพศเดียวกัน
6. ลำดับที่ของบุตรเท่ากัน
7. อายุของบุตรเท่ากันหรือใกล้เคียงกัน คือ 1 - 3 เดือน มากกว่า 3 เดือน - 6 เดือน มากกว่า 6 เดือน - 9 เดือน และมากกว่า 9 เดือน - 1 ปี
8. ได้รับการวินิจฉัยเมื่อแรกตั้งครรภ์ด้วยโรคเดียวกัน

2.2 ผู้วิจัยจับฉลากมารดาแต่ละคู่ เข้ากลุ่มทดลองหรือกลุ่มควบคุม ตามวิธี Random Assigned โดยเมื่อมีผู้ป่วยรับใหม่เข้ามาในหอผู้ป่วย ผู้วิจัยตรวจสอบคุณสมบัติของมารดาและบุตร ถ้ามารดาและบุตรมีคุณสมบัติตรงตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ดังข้อ 1 - 8 ในข้อ 2.1 โดยมารดาเป็นผู้เลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง และอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยจับฉลากชื่อมารดาเข้ากลุ่มควบคุมหรือกลุ่มทดลองไว้และดำเนินการวิจัย เมื่อมีผู้ป่วยรายใหม่ที่มีลักษณะตรงกัน ก็จะถูกจัดไว้เป็นคู่กัน ดำเนินการดังนี้ไปเรื่อย ๆ จนได้กลุ่มตัวอย่างประชากร 20 คู่

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร บทความ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรคติดเชื้อของระบบทางเดินหายใจ การพยาบาลแม่และเด็ก การพยาบาลครอบครัว ทฤษฎีการดูแลตนเองของโอเรม บทบาทการเป็นมารดา หลักการสอนสุขศึกษา หลักของการมีส่วนร่วม ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ
2. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเรื่องโรคติดเชื้อของระบบทางเดินหายใจและการดูแล จากสถิติของโรงพยาบาลเด็กและสถิติสาธารณสุข จากการสัมภาษณ์และสังเกตการปฏิบัติงานของพยาบาลและเจ้าหน้าที่หอผู้ป่วยโรคติดเชื้อ และจากการสัมภาษณ์และสังเกตพฤติกรรมในการดูแลบุตรของมารดาเด็กป่วยในหอผู้ป่วยโรคติดเชื้อ
3. ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อกำหนดรูปแบบของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย

- 1.1 แผนการสอนโดยให้มารดามีส่วนร่วมในการดูแลบุตรในโรงพยาบาล ซึ่ง
เรียบเรียงเนื้อหาโดยผู้วิจัย ประกอบด้วยการปฏิบัติในการดูแลบุตรใน 4 เรื่อง คือ
  1. การดูแลทั่วไป และการดูแลเมื่อบุตรมีไข้
  2. การดูแลเรื่องการให้ยา
  3. การดูแลทางเดินหายใจของบุตร
  4. การดูแลการให้อาหารและน้ำ

1.2 โปสเตอร์ประกอบการสอน สร้างและเรียบเรียงโดยผู้วิจัย

1.3 รูปภาพประกอบการสอน สร้างโดยผู้วิจัย

1.4 เอกสารแผ่นพับ

ก. การดูแลเด็กเป็นโรคไข้หวัด ซึ่งผู้วิจัยได้จากกองวินโรค กรมควบคุมโรค
ติดต่อ

ข. การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ซึ่งผู้วิจัยได้มาจากงานสุขศึกษา โรงพยาบาล
เด็ก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ Check List และแบบสังเกตดังนี้ คือ

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานการณ์ส่วนบุคคลของมารดาและบุตร ได้แก่ อายุของมารดา ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่สามารถให้การดูแลบุตรในโรงพยาบาล รายได้ของครอบครัว เพศของบุตร ลำดับที่ของบุตร อายุของบุตร ลักษณะคำถามเป็นแบบเติมคำ

ชุดที่ 2 แบบทดสอบความรู้เรื่องโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจและการดูแล เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ (Multiple Choice) 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ซึ่งภายหลังการทดลองใช้แล้ว ได้ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมให้เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ (Multiple Choice) 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งแบ่งเป็นความรู้เรื่องโรค ได้แก่ สาเหตุอาการ พยาธิสภาพโรคแทรกซ้อน การป้องกัน 7 ข้อ การดูแลทั่วไปและการดูแลเมื่อบุตรมีไข้ 6 ข้อ การดูแลเรื่องการให้ยา 7 ข้อ การดูแลทางเดินหายใจของบุตร 4 ข้อ และการดูแลการให้อาหารและน้ำ 6 ข้อ โดยกำหนดคะแนนแต่ละข้อไว้ดังนี้ คำตอบถูกต้องได้ 1 คะแนน คำตอบผิดได้ 0 คะแนน และกำหนดเกณฑ์ตัดสินระดับคะแนนดังนี้

คะแนนต่ำกว่า 18 คะแนน หรือต่ำกว่าร้อยละ 60 ของคะแนนรวมลงไป ถือว่ามีความรู้ไม่

คะแนน 18 - 24 คะแนน หรือร้อยละ 60 - 80 ของคะแนนรวม ถือว่ามีความรู้ปานกลาง

คะแนน 25 คะแนนขึ้นไป หรือสูงกว่าร้อยละ 80 ของคะแนนรวม ถือว่ามีความรู้ดีพอที่จะดูแลบุตรได้

ชุดที่ 3 แบบวัดเจตคติในการดูแลบุตรป่วยด้วยโรคติดเชื้อของระบบทางเดินหายใจ เป็นมาตราลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว ซึ่งมีทั้งเจตคติทั้งทางบวกและทางลบ จำนวน 30 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คำตอบ	เจตคติทางบวก (คะแนน)	เจตคติทางลบ (คะแนน)
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

และเกณฑ์กำหนดตัดสินระดับคะแนน 3 ระดับ คือ

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 2.49 ถือว่ามีเจตคติทางลบหรือมีเจตคติไม่ต่อการดูแลบุตร

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.99 ถือว่ามีเจตคติปานกลางต่อการดูแลบุตร

คะแนนเฉลี่ย 4.00 - 5.00 ถือว่ามีเจตคติทางบวกหรือมีเจตคติที่ดีต่อการดูแลบุตร

ชุดที่ 4 แบบวัดการปฏิบัติในการดูแลบุตร จากการสัมภาษณ์ของผู้วิจัย ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด ซึ่งแบ่งเป็นการดูแลทั่วไปและการดูแลเมื่อบุตรมีไข้ 10 ข้อ การดูแลเรื่องการให้ยา 9 ข้อ การดูแลทางเดินหายใจของบุตร 5 ข้อ และการดูแลเรื่องการให้อาหารและน้ำ 6 ข้อ รวมทั้งหมด 30 ข้อ โดยกำหนดคะแนนแต่ละข้อไว้ดังนี้ คำตอบถูกต้องได้ 1 คะแนน คำตอบผิดได้ 0 คะแนน และกำหนดเกณฑ์ตัดสินระดับคะแนนดังนี้

คะแนนต่ำกว่า 18 คะแนน หรือต่ำกว่าร้อยละ 60 ของคะแนนรวมลงไป ถือว่ามีการดูแลบุตรในระดับต่ำ

คะแนน 18 - 24 คะแนน หรือร้อยละ 60 - 80 ของคะแนนรวม ถือว่ามีการดูแลบุตรในระดับปานกลาง

คะแนน 25 คะแนนขึ้นไป หรือสูงกว่าร้อยละ 80 ของคะแนนรวม ถือว่ามีการดูแลบุตรในระดับดี

ชุดที่ 5 แบบวัดการปฏิบัติในการดูแลบุตร จากการสังเกตของผู้วิจัยหรือผู้ช่วยวิจัย โดยสังเกตใน 4 เรื่อง คือ การดูแลบุตรโดยทั่วไป 8 ข้อ การดูแลเรื่องการให้ยา 6 ข้อ การดูแลเรื่องการหายใจ 6 ข้อ และการดูแลเรื่องการให้อาหารและน้ำ 7 ข้อ รวมทั้งหมด 27 ข้อ โดยกำหนดคะแนนไว้ดังนี้ ปฏิบัติได้ 1 คะแนน ไม่ปฏิบัติได้ 0 คะแนน และกำหนดเกณฑ์ตัดสินระดับคะแนนดังนี้

คะแนนต่ำกว่า 16 คะแนน หรือต่ำกว่าร้อยละ 60 ของคะแนนรวมลงไป ถือว่ามีการดูแลบุตรในระดับต่ำ

คะแนน 16 - 21 คะแนน หรือร้อยละ 60 - 80 ของคะแนนรวม ถือว่ามีการดูแลบุตรในระดับปานกลาง

คะแนน 21 คะแนนขึ้นไป หรือสูงกว่าร้อยละ 80 ของคะแนนรวม ถือว่ามีการดูแลบุตรในระดับดี

โดยในการสังเกต ผู้วิจัยหรือผู้ช่วยวิจัย จะแยกกันสังเกตมารดาคนละ 1 คน โดยผู้สังเกต 1 คน สังเกตพฤติกรรมในการดูแลบุตรของมารดา 1 คน สังเกตจนครบทั้ง 4 เรื่อง เรื่องละ 2 ครั้ง โดยการสังเกตแต่ละครั้งห่างกันอย่างน้อย 1 วัน และนำคะแนนที่ได้จากการสังเกตทั้ง 2 ครั้ง มาหาค่าเฉลี่ย ก็จะได้คะแนนการปฏิบัติของมารดา 1 คน ทำไปเรื่อย ๆ จนครบทั้งสองกลุ่ม

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้วิจัยนำแบบทดสอบความรู้, แบบวัดเจตคติ และแบบวัดการปฏิบัติในการดูแลบุตร ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษา และได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับมารดาที่มีบุตรอายุ ระหว่าง 1 เดือน ถึง 1 ปี ที่รับไว้ในหอผู้ป่วยโรคติดเชื้อ ซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างแต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยให้มารดา จำนวน 30 คน ทดลองทำแบบทดสอบความรู้ แบบวัดเจตคติ และผู้วิจัยสัมภาษณ์การปฏิบัติในการดูแลบุตรของมารดา ได้ผลดังนี้ คือ

- แบบทดสอบความรู้ นำมาตรวจสอบโดยหาค่าระดับความยากง่าย (Level of Difficulty) โดยใช้สูตรของจอห์นสัน (Johnson) คือ ใช้เทคนิค 50% และหาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ (Power of Discrimination) โดยใช้สูตรของไฟน์เลย์ (Finley) จากนั้นจึงนำข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย ตั้งแต่ 0.2 - 0.8 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป มาหาความเที่ยงของระบบทดสอบโดยใช้สูตรของคูเคอร์ ริชาร์ดสัน 20 (K.R. 20) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.65

แต่เนื่องจากแบบทดสอบความรู้ชุดนี้มีเพียง 20 ข้อ 3 ตัวเลือก และจากการหาค่าความยากง่าย พบว่าข้อสอบส่วนใหญ่อยู่ในระดับง่าย คือ มีค่าความยากง่าย 0.6 - 0.9 ถึง 17 ข้อ หรือ 85% ค่าคะแนนเฉลี่ยของคนทั้งกลุ่มสูงถึง 14.4 จากคะแนนเต็ม 20 ผู้วิจัยจึงได้ปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งท่านได้แนะนำให้สร้างแบบทดสอบเพิ่มโดยเพิ่มเป็น 30 ข้อ 4 ตัวเลือก และนำไปทดลองใช้อีกครั้งหนึ่งโดยใช้ประชากรเท่าเดิม คือ 30 คน จากการทดลองใช้ครั้งนี้ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.75 มีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.1 - 0.5 จำนวน 14 ข้อ และค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.51 - 0.9 จำนวน 16 ข้อ ค่าคะแนนเฉลี่ยของคนทั้งกลุ่มเท่ากับ 16.5 จากคะแนนเต็ม 30

- แบบวัดเจตคติ นำมาตรวจสอบโดยหาค่าความเที่ยง โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.71

- แบบสัมภาษณ์การปฏิบัติในการดูแลบุตร นำมาตรวจสอบเช่นเดียวกับแบบทดสอบความรู้ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.78

2. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย 2 คน ร่วมกันสังเกตพฤติกรรมในการดูแลบุตรของมารดา จำนวน 10 ราย โดยสังเกตตามแบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จนครบทั้ง 4 เรื่อง คือ การดูแลทั่วไป และการเช็ดตัวลดไข้ การให้ยา การดูแลทางเดินหายใจของบุตร และการดูแลการให้อาหารและน้ำ รวมทั้งหมด 27 คน โดยสังเกตครั้งละ 2 คนดังนี้ คือ

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยคนที่ 1 สังเกตมารดาจำนวน 5 ราย

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยคนที่ 2 สังเกตมารดาจำนวน 5 ราย

จากนั้นนำคะแนนที่ได้จากการสังเกตของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย แต่ละคนมาหาค่าความเที่ยงที่ละคู่ โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างผู้สังเกต (Interobserver Reliability) ตามวิธีของ วิลเลียม เอ สกอตต์ (William A. Scott) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.90 และ 0.93 ตามลำดับ

3. นำแผนการสอนโดยให้มารดามีส่วนร่วมในการดูแลบุตรในโรงพยาบาล ไปทดลองใช้ โดยสอนมารดาที่ทำแบบทดสอบความรู้ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 14 จำนวน 5 คน แล้วให้ทำแบบทดสอบความรู้ แบบวัดเจตคติ และแบบสัมภาษณ์การปฏิบัติในการดูแลบุตรซ้ำอีกครั้งหนึ่ง ได้ผลดังนี้ คือ

- แบบทดสอบความรู้ (คะแนนเต็ม 20 คะแนน)

คนที่	คะแนนก่อนการสอน	คะแนนหลังการสอน	ผลต่างของคะแนน
1	8	14	6
2	9	16	7
3	10	16	6
4	12	17	5
5	13	18	5

- แบบวัดเจตคติ (คะแนนเต็ม 150 คะแนน)

คนที่	คะแนนก่อนการสอน	คะแนนหลังการสอน	ผลต่างของคะแนน
1	118	134	16
2	116	130	14
3	111	130	19
4	124	138	14
5	120	134	14

- แบบสัมภาษณ์การปฏิบัติในการดูแลบุตร (คะแนนเต็ม 30 คะแนน)

คนที่	คะแนนก่อนการสอน	คะแนนหลังการสอน	ผลต่างของคะแนน
1	18	26	8
2	16	27	11
3	20	26	6
4	20	28	8
5	19	26	7

เมื่อนำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาค่า t เพื่อประเมินผลว่าการสอนจะทำให้มารดามีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติในการดูแลบุตร ดีขึ้นกว่าเดิมหรือไม่ โดยใช้ t -test แบบ Dependent Sample ได้ผลดังนี้ คือ

- แบบทดสอบความรู้ ได้ค่า $t = 15.5$ แสดงว่าผลของการสอนทำให้คะแนนด้านความรู้ ก่อนและหลังการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- แบบวัดเจตคติ ได้ค่า $t = 2.79$ แสดงว่าผลของการสอนทำให้คะแนนด้านเจตคติ ก่อนและหลังการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- แบบสัมภาษณ์การปฏิบัติในการดูแลบุตร ได้ค่า $t = 9.57$ แสดงว่าผลของการสอน ทำให้คะแนนด้านการปฏิบัติในการดูแลบุตร ก่อนและหลังการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

สรุปได้ว่า แผนการสอนมีประสิทธิภาพดีพอที่จะใช้สอนได้

การดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เสนอต่อ ผู้อำนวยการและหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลเด็ก เพื่อขอความร่วมมือในการวิจัย
2. เตรียมผู้ช่วยวิจัย 2 คน โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้ คือ
  - เป็นพยาบาลวิชาชีพ ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยโรคติดเชื้อมานาน 2 ปี
  - ศึกษาแบบสังเกตการปฏิบัติในการดูแลบุตรให้เข้าใจตรงกัน
  - ยินดี และเต็มใจเป็นผู้ช่วยวิจัย
3. ดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ คือ
  - 3.1 เมื่อรับผู้ป่วยไว้ในหอผู้ป่วยโรคติดเชื้อ ผู้วิจัยตรวจสอบคุณสมบัติของมารดาและ บุตร ถ้ามารดาและบุตรมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ผู้วิจัยสร้างสัมพันธภาพกับมารดา ผู้ป่วยและขอความร่วมมือในการวิจัย จากนั้นจึงจับฉลากชื่อมารดาเข้ากลุ่มควบคุมหรือกลุ่มทดลอง
  - 3.2 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์มารดาด้วยตนเอง เก็บรวบรวมข้อมูลชุดที่ 1 สถานภาพ ส่วนบุคคลของมารดาและบุตร และข้อมูลชุดที่ 4 แบบสัมภาษณ์การปฏิบัติในการดูแลบุตร
  - 3.3 ให้มารดาทำแบบทดสอบความรู้ และแบบวัดเจตคติด้วยตนเอง

3.4 ผู้วิจัยสอนมารดาเป็นรายบุคคล เฉพาะกลุ่มทดลอง โดยสอนภายใน 1 - 2 วันแรก หลังจากรับบุตรไว้ในโรงพยาบาล โดยผู้วิจัยนัดหมายให้มารดามารับการสอนเป็นรายบุคคลในเวลา 10.00 น. - 12.00 น. ซึ่งเป็นเวลาก่อนที่ทางโรงพยาบาลจะอนุญาตให้มารดาเข้าเยี่ยมบุตรได้ ซึ่งจะทำให้มารดาไม่ต้องพะวักพะวงกับการเข้าเยี่ยมบุตรของตน สถานที่สอนคือ ระเบียงด้านหน้าของหอผู้ป่วย ซึ่งจะแยกเป็นสัดส่วนและไม่มีญาติผู้ป่วยผ่านเข้า - ออก ใช้เวลาในการสอนเนื้อหาประมาณ 1 ชั่วโมง ซึ่งแผนการสอน ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องโรคติดเชื้อของระบบทางเดินหายใจในเด็ก และการปฏิบัติในการดูแลบุตรใน 4 เรื่อง คือ

1. การดูแลทั่วไป และการดูแลเมื่อบุตรมีไข้
2. การดูแลเรื่องการให้ยา
3. การดูแลทางเดินหายใจของบุตร
4. การดูแลการให้อาหารและน้ำ

สอนโดยการบรรยายและสาธิต พร้อมทั้งแจกเอกสารแผ่นพับ เรื่อง การดูแลเมื่อบุตรป่วยด้วยโรคติดเชื้อของระบบทางเดินหายใจ และเอกสารแผ่นพับ เรื่อง การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค จากนั้นจึงนำมารดาไปยังเตียงของบุตรและทดลองปฏิบัติจริงตามแผนการสอน ซึ่งใช้เวลาประมาณ 30 นาที ซึ่งขณะนั้นจะไม่มีมารดาของเด็กอื่นอยู่ด้วย เนื่องจากยังไม่ถึงเวลาที่ทางโรงพยาบาลอนุญาตให้มารดาเข้าเยี่ยมบุตร

ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องหมายดาวสีแดง ติดไว้ที่ป้ายข้างเตียงของผู้ป่วยกลุ่มทดลอง และเครื่องหมายดาวสีน้ำเงิน ติดไว้ที่ป้ายข้างเตียงของผู้ป่วยกลุ่มควบคุม เพื่อไม่ให้พยาบาลเข้ามาสอนมารดากลุ่มทดลอง ขณะเดียวกันก็เพื่อให้พยาบาลได้สอนมารดากลุ่มควบคุมให้ครบทุกคนและครบทุกเรื่อง

สำหรับกลุ่มควบคุม พยาบาลประจำตึกจะเป็นผู้สอน โดยการสอนเป็นรายบุคคลเช่นกัน แต่จะเป็นการสอนข้างเตียงในเวลาที่ยังมารดามายังเยี่ยมบุตร โดยสอนเรื่องโรคและการปฏิบัติในการดูแลบุตรใน 4 เรื่อง เช่นกัน คือ

1. การดูแลทั่วไป และการดูแลเมื่อบุตรมีไข้
2. การดูแลเรื่องการให้ยา
3. การดูแลทางเดินหายใจของบุตร
4. การดูแลการให้อาหารและน้ำ

โดยจะสอนทันทีภายในวันที่รับผู้ป่วยเข้าไว้ในหอผู้ป่วย หรือในวันรุ่งขึ้น ถ้ามารดาไม่สามารถอยู่ฟังได้ หรือรับใหม่ในยามวิกาล เป็นต้น พยาบาลหัวหน้าทีม จะเป็นผู้รับผิดชอบในการสอน โดยอาจจะสอนด้วยตนเอง หรือมอบหมายให้สมาชิกในทีมเป็นผู้สอนก็ได้ การสอนจะเน้นในกิจกรรมการดูแลบุตรทั้ง 4 เรื่อง แต่ไม่มีแผนการสอนที่เป็นรูปเล่ม หรือลายลักษณ์อักษรแต่อย่างใด แต่จะมีการลงบันทึกไว้ท้ายเตียงว่า ได้สอนเรื่องใดแล้วบ้าง หากสอนยังไม่ครบจะต้องสอนในวันต่อไปจนครบทุกคนและทุกเรื่อง

3.5 วัตถุประสงค์ในการดูแลบุตร ดังนี้

ผู้วิจัยหรือผู้ช่วยวิจัย จะสังเกตพฤติกรรมกรรมการดูแลบุตรของมารดาในช่วงที่มารดามาเยี่ยมบุตร และเป็นช่วงเวลาที่กิจกรรมควรจะเกิดขึ้น ได้แก่

1. เวลาปกติที่พยาบาลวัดปรอท หรือเวลาปกติที่พยาบาลเช็ดตัวให้เด็ก
2. เวลาที่พยาบาลแจกยาให้เด็ก
3. เวลาที่พยาบาลเคาะปอด หรือดูดเสมหะให้เด็ก
4. เวลาที่เป็นเวลาอาหารของเด็ก

โดยทำการสังเกตดังนี้ คือ

- ในกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยหรือผู้ช่วยวิจัยจะแยกกันสังเกตมารดา ภายหลังจากรับผู้ป่วยมาแล้วอย่างน้อย 1 วัน และได้รับการสอนแล้ว โดยตรวจสอบจากสมุดบันทึกการสอนของพยาบาล โดยผู้วิจัยหรือผู้ช่วยวิจัยแต่ละคนจะแยกกันสังเกตมารดาคนละ 1 คน จนครบ 4 เรื่อง เรื่องละ 2 ครั้ง โดยสังเกตห่างกันอย่างน้อย 1 วัน โดยผู้สังเกตคนเดิม ทำไปเรื่อย ๆ จนครบ 20 คน

- ในกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยหรือผู้ช่วยวิจัยจะสังเกตพฤติกรรมกรรมการดูแลบุตรของมารดา ภายหลังจากที่ผู้วิจัยได้สอนสุขศึกษาไปแล้วอย่างน้อย 1 วัน โดยทำเช่นเดียวกับกลุ่มควบคุมจนครบ 20 คน

3.6 เมื่อผู้ป่วยมีอาการดีขึ้นก่อนจะจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล หรือในวันที่ผู้ป่วยจะจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์การปฏิบัติในการดูแลบุตร และให้มารดาทำแบบทดสอบความรู้ และแบบวัดเจตคติชุดเดียวกับที่ทำเมื่อมารับอีกครั้งหนึ่ง

3.7 ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2536 ถึงวันที่ 15 พฤศจิกายน 2536 รวมระยะเวลา 3 เดือน 15 วัน เก็บรวบรวมข้อมูลจากมารดา 97 ราย ได้ข้อมูลสมบูรณ์เพียง 40 ราย เนื่องจาก

- ไม่สามารถจัดให้เป็นคู่กันได้
- มารดาไม่มาเยี่ยมบุตรทุกวันตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ทำให้การสอนและการเก็บรวบรวมข้อมูลไม่สมบูรณ์
- ผู้ป่วยย้ายไปอยู่ตึกพิเศษ ทำให้การสอนและการเก็บรวบรวมข้อมูลไม่สมบูรณ์และอาจมีตัวแปรแทรกซ้อนเข้ามา จึงตัดออก
- ผู้ป่วยกลับบ้านเร็วเกินไป โดยอยู่โรงพยาบาลเพียง 1 - 2 วัน ทำให้การสอนและการเก็บรวบรวมข้อมูลไม่สมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ด้วยตนเอง โดยใช้เครื่องคำนวณดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติในการดูแลบุตร วิเคราะห์โดยหาค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติในการดูแลบุตร ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยทดสอบค่าที (t - test)
4. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติในการดูแลบุตรของกลุ่มทดลอง จำแนกตามอายุ โดยทดสอบค่าเอฟ (F - test)
5. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติในการดูแลบุตรของกลุ่มทดลอง จำแนกตามระดับการศึกษา และระยะเวลาของการมีส่วนร่วม โดยทดสอบค่าที (t - test)

การวิจัยครั้งนี้กำหนดระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05